

המוקד להגנת הפרט

ע"י ב"כ עוה"ד לאה צמל ואו יוסי וולפסון ואח'
רחי אבו עוביידה 4, ירושלים
טל': 02-6283555 פקס: 02-6276317

העותרת

נגד

מדינת ישראל ואח'
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים ירושלים

ה מ ש י ב י ם

כתב תשובה מטעם פרקליטות המדינה

מבוא

בעתירה זו מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על סגירתו של מתקן המעצר המכונה "מתקן 1391" (להלן: המתקן) ולהורות כי המתקן לא ישמש עוד לצרכי חקירה או לצרכי החזקת אנשים במשמורת.

העילה לבקשה חריגה זו נעוצה בכך שמיקומו הפיסי של המתקן נשמר בסוד. לטענת העותרת, עצם שמירת מיקום המתקן בסוד מהווה הכרה של הוראות חוק שונות ועל כן, כבר מטעם זה, דורשת היא את סגירת המתקן.

בנוסף נטען בעתירה, כי שמירת מיקומו של המתקן בסוד פוגעת היא בזכויות יסוד שונות של העצורים בו, וגם מטעם זה נדרשת סגירת המתקן.

עוד נטען בעתירה, כי מדובר במתקן שנקטות בו שיטות חקירה אסורות ופסולות ושתנאי המעצר בו קשים, ועל כן גם מטעם זה נדרשת סגירת המתקן.

בדין ראשוני שהתקיים בעתירה החליט בית המשפט הנכבד להוציא בעתירה צו על תנאי – "אך ורק לענין סודיות מיקומו הפיסי של המתקן". בית המשפט סירב להוציא צו על תנאי לגבי כל הטענות האחרות שהועלו בעתירה, שנגעו לשיטות החקירה במתקן ולתנאי המעצר בו.

לפיכך נתייחס בתשובה זו לנושא סודיות המיקום הפיסי בלבד. לענין זה נטען, כי שמירת מיקומו הפיסי של המתקן בסוד הינה מוצדקת וחוקית ובודאי אינה מהווה עילה להורות על סגירת המתקן.

בתמיכה לכך נטען תחילה, כי קיימים נימוקים ממשיים ולגיטימיים שבגינם שומרת המדינה בסוד על מיקומו הפיסי של המתקן. נימוקים אלה – בעיקרם – הינם חסויים מטעמי בטחון המדינה, ועל כן יוצגו בתשובה זו אך בתמצית. מכל מקום, נבקש להציג לבית המשפט נימוקים אלה בהרחבה, במעמד צד אחד. לדעת המדינה, נימוקים אלה מחייבים את שמירת מיקום המתקן בסוד.

עוד נוסיף ונטען, כי החוק אינו מחייב את חשיפת מיקומו הפיסי של כל מתקן מעצר. אכן, הדין מחייב ליידע את משפחתו של עצור ואת עורך דינו על עצם מעצרו של העצור ולאפשר לתת להם ליצור עמו קשר (כל עוד לא נאסרה מכוח הדין יצירת קשר שכזה). אולם בכך אין כדי לאסור על החקירתו של אדם במתקן מעצר שמיקומו הפיסי נשמר בסוד מטעמים לגיטימיים.

אשר לטענה כאילו עצם שמירת מיקום מתקן המעצר בסוד פוגעת היא בזכויות העצורים, נבקש לטעון, כי מדובר בטענה שאין בה ממש, שכן במתקן נושא העתירה נשמרות כל זכויותיהם המהותיות של העצורים. הכוללות, בין היתר, את הזכות לשהות במתקן שתנאי הכליאה בו סבירים ואת הזכות להפגש עם עורכי דין, בני משפחה, וכל אדם אחר עמו זכאים הם להפגש (כל עוד לא נאסר הדבר בחוק). המשיבים יטענו, כי כל עוד נשמרות כל זכויות העצורים, אין כל פגיעה בזכותם עקב עצם שמירת מיקום המתקן בסוד.

לחלופין, הרי שגם אם נפגעת עקב כך זכות כלשהי של העצורים, המדובר בפגיעה קלה יחסית, שיש לה הצדקה, עת מאזנים אותה אל מול הפגיעה הקשה העלולה להגרם לבטחון המדינה אם יחשף מיקום מתקן המעצר.

אשר לטענות שהועלו בעתירה שבהן נטען כי מדובר במתקן שתנאי המעצר בו קשים ושיטות החקירה הנהוגות בו הינן פסולות, הרי שכאמור, בנושא זה לא הוצא צו על תנאי ועל כן לא נתייחס אליו במסגרת תשובה זו. עם זאת, להשלמת התמונה ייאמר, כי טענות אלה הוכחשו בהודעה הקודמת שהוגשה מטעם המדינה, ונטען בה כי התנאים במתקן הניתנים לעצירים תואמים לכל דרישות הדין וכי שיטות החקירה הנהוגות במתקן הינן חוקיות ואין הן שונות מהשיטות המותרות והנהוגות במתקני חקירה אחרים.

זוהי אם כן עמדת המשיבים בתמצית. להלן נתייחס לנושא הסודיות בהרחבה. עם זאת, תחילה נביא בתמצית את הרקע העובדתי הרלוונטי אודות המתקן נושא העתירה.

רקע עובדתי

1. מתקן 1391 – המתקן נושא העתירה - מצוי בתוך בסיס צבאי סודי. הבסיס משמש את גורמי הבטחון לצרכים חסויים שונים, ובשל כך מיקומו של הבסיס בכללותו הינו חסוי.
- כשל חשש לפגיעה בבטחון המדינה לא ניתן לחשוף פרטים נוספים בנדון בתשובה גלויה זו, ואולם לא תהיה, כמובן, כל מניעה להציגם לבית המשפט, במעמד צד אחד, אם תסכים לכך העותרת.
2. בתוך הבסיס מצוי מתקן מעצר צה"לי, המוכרז כבית סוהר צבאי.
- במתקן המעצר לא נעשה שימוש כמתקן מעצר כדבר שבשגרה, אלא הוא מיועד, ככלל, למקרים מיוחדים ולעצורים שאינם תושבי שטחים.
- ייעודו העיקרי של המתקן הוא לשמש כ"מתקן חקירות" באותם מקרים מיוחדים, וככלל, אין הוא מיועד לשמש כ"מתקן כליאה" לאנשים שחקירתם הסתיימה.
3. למעט המקרה של שני עצורים מנהליים שהוחזקו במתקן משך שנים גם לאחר שחקירתם הסתיימה (השייח עובייד ומוסטפא דיראני), וכן עצור נוסף בשם ח מ , שהוחזק במתקן כשנה וחצי, וזאת בנסיבות חריגות ומטעמים מיוחדים, תוך קבלת תנאים משופרים מהמקובל, הרי שבפועל, מזה שנים, נעשה שימוש במתקן רק למטרות חקירה, וסמוך לאחר סיום החקירה הועברו הנחקרים למתקני כליאה אחרים.
4. כאמור, פירוט בעניין הסיבות המיוחדות שבגינן יש לשמור בסוד את מיקומו של מתקן מעצר זה, מעבר לעובדת היותו מצוי בתוך בסיס צבאי סודי, לא ניתן להציג בתשובה גלויה זו, מפאת החשש לפגיעה בבטחון המדינה. ואולם לא תהיה, כמובן, כל מניעה להציג מידע זה בבית המשפט, במעמד צד אחד, אם יסכימו לכך העותרים.
5. בשל ייחודיותו של המתקן, שהו בו ב- 6 השנים האחרונות עצורים בודדים בלבד. זאת למעט תקופה של כחודש משנה, מחודש 4/02 ועד חודש 3/03, שבמהלכה, בשל מצוקה קשה של העדר מקומות במתקני חקירה שבהם פועל שירות הבטחון הכללי, שנוצרה בגין מבצע "חומת מגן", שימש מתקן זה, באופן זמני, את שירות הבטחון הכללי. בתקופה זו הוחזקו במתקן לפרקי זמן קצרים יחסית, עצורים תושבי שטחים, אשר נחקרו על ידי שירות הבטחון הכללי.
6. בחודש 3/03 השתנה המצב העובדתי בנדון שאזי הוחלט כי לשירות הבטחון הכללי אין עוד צורך לעשות שימוש במתקן זה.

בעקבות קבלת החלטה זו, הפסיק שירות הבטחון הכללי לעשות שימוש במתקן כמתקן חקירות והוציא מהמתקן את העצורים שהוחזקו בו, שאזי חזר המתקן לשמש את ייעודו המקורי.

מאז חודש 3/03 ועד חודש 7/03, הוחזקו במתקן עצורים בודדים, למטרות חקירה, במסגרת ייעודו המקורי של המתקן, ואף זאת לתקופות זמן קצרות.

מאז מחצית חודש יולי 2003 ועד היום, משך תקופה של כמעט שנה, לא הוחזק שום עציר במתקן, שכן לא היה בכך צורך.

7. יצויין, כי לפני ששירות הבטחון הכללי החל להשתמש במתקן למטרות חקירת עצורים תושבי שטחים, הוכרו המתקן על ידי שר הבטחון כ"בית סוהר צבאי", בתוקף סמכותו לפי סעיף 505 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955.

ההכרזה צורפה כנספח ע/45 לעתירה.

8. בתקופות בהן נמצאים עצורים במתקן, זוכים העצורים לתנאים להם זוכים עצורים בבתי סוהר צבאיים אחרים. תנאי המעצר הינם סבירים וחוקיים ותואמים הם לדרישות כל דין.

התנהלות החוקרים והסוהרים כפופה לנהלים כתובים מחייבים. חריגה מנהלים אלה הינה בגדר עבירה משמעתית.

נהלים אלה, שהינם חסויים בחלקם, כוללים התייחסות לכלל ההיבטים הנוגעים לדרך בה חייבים הסוהרים והחוקרים לפעול, החל מרגע הגעתו של עצור למתקן, המשך בסדרי קליטתו ואחזקתו, וכלה בדרך שחרורו של העצור מן המתקן.

9. משך 24 שעות ביממה מצוי במתקן חובש. כל עצור נבדק פעם ביום על ידי החובש. כל אחד מן העצורים נבדק לפחות אחת לשבוע על ידי רופא.

10. הודעה על מעצרו של עצורים המוחזקים במתקן, נמסרת לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנדרש על פי דין. בנוסף, קיים בצה"ל מרכז שליטה של מתקני הכליאה (להלן: "המשל"ט"), המרכז את הנתונים אודות זהות העצורים שנעצרו על ידי צה"ל ומקומות מעצרו והמסור מידע זה לכל מי שמבקש לקבלו. מרכז זה מונחה למסור לכל מי שפונה בעניינו של עצור העצור במתקן דין, את עובדת היותו של העצור עצור במתקן שכינויו 1391, וכן מונחה המשל"ט למסור לפונה כתובת ברורה להעברת פניות ובקשות בעניינו של העצור.

11. העצורים במתקן רשאים להפגש עם עורכי דין, אלא אם הוצא צו ספציפי כדין המונע זאת. פגישות שכאלה מבוצעות מחוץ למתקן. הכלל הוא, שכאשר מגיעה בקשה לפגישה, נקבע

מיקום הפגישה מחוץ למתקן, והפגישה מבוצעת בהקדם האפשרי. פגישות שכאלה בוצעו בהקדם האפשרי בכל עת בה התבקשו פגישות עם עצורים שהוחזקו במתקן, אלא אם היתה מניעה חוקית לכך.

אשר לפגישות עם בני משפחה, הרי שכידוע, ככלל, במהלך חקירה, הנחקרים אינם מורשים להפגש עם בני משפחה מחשש לשיבוש החקירה, והדבר מעוגן בתקנות סדר הדין הפלילי. כך הוא הנוהג בכל מתקני החקירה וכך המצב גם במתקן דנן.

אשר לפגישות עם נציגי הצלב האדום, הרי שגם פגישות שכאלה מותרות ומבוצעות על פי הכללים הנוהגים בנדון. כאשר מתבקשות פגישות שכאלה, ואין לכך מניעה מיוחדת, מבוצעות הפגישות, בדומה לפגישות עם עורכי דין, מחוץ למתקן. כך נהגו לגבי הפגישות שקיימו נציגי הצלב האדום עם נחקרי שבי"כ, עת שהו אלה במתקן, וכך נהגו במקרים אחרים.

12. בכל עת בה מוחזקים במתקן עצורים, נערכות ביקורות על מצבו של המתקן ותנאי החזקת העצורים בו, כפי שנעשת בבתי סוהר צבאיים אחרים.

ביקורות שוטפות בנושא זה נערכות על ידי אנשי צה"ל, ובפרט על ידי אנשי הפרקליטות הצבאית. בנוסף, ביקרו במקום כל הפרקליטים הצבאיים הראשיים שביהנו בשנים האחרונות.

כמו כן, במשך השנים נערכו במתקן ביקורים לא מעטים על ידי גורמים נוספים מרשויות השלטון, ובעיקר ממשד המשפטים ומגורמי בטחון שונים. במסגרת זו ביקרו בשנים האחרונות במתקן שני שרי משפטים. בנוסף, לפני כשנה ביקרו במקום היועץ המשפטי לממשלה, פרקליטת המדינה, מנהלת מחלקת הבג"צים והח"מ. כן הגיעו למתקן שופטים לצורך קיום דיוני הארכות מעצר, כאשר דובר בעצורים שלא היו מיוצגים.

13. מכל האמור לעיל עולה, כי בניגוד לנטען בעתירה, העובדה שמיקומו של המתקן הינו חסוי, אינה גורעת מזכויותיו של העצור בו. זאת, הן בכל הנוגע לתנאי המעצר והן בכל הנוגע לזכויותיו של העציר להפגש עם גורמים שעמם רשאי הוא להפגש, ובראשם עורכי דינו (כאשר אין מניעה ספציפית לכך מכוח הדין).

14. העובדות שפורטו לעיל נתמכות בתצהירו של מפקד המתקן, המצורף לתשובה זו.

15. מאחר שבית המשפט הנכבד לא הוציא בעתירה צו על תנאי בנושא תנאי המעצר ושיטות החקירה במתקן, אין צורך להתייחס במסגרת תשובה זו לטענות העובדתיות המופיעות בנושא זה בעתירה. עם זאת נזכיר, כי לטענות אלה ניתנה התייחסות נרחבת בהודעה המקדמית שהוגשה מטעם המשיבים לבית המשפט הנכבד, והתייחסות זו העלתה תמונה שונה בעליל מהתמונה שהוצגה בעתירה.

בהקשר זה נבקש להזכיר אך עובדה אחת. כפי שהוזכר לעיל ובעתירה, העצירים היתידים. ששהו שנים ארוכות במתקן, הם השיית עובייד ומוסטפא דיראני. עצירים אלה הועברו מהמתקן לכלא אשמורת, השייד לשבי"ס, במחצית שנת 2002, בעקבות הכרזתם כ"לוחמים בלתי חוקיים" לפי חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב – 2002.

והנה, מתברר כי זמן קצר לאחר הוצאתם מהמתקן והעברתם לשבי"ס, הגישו שניים אלה עתירת אסירים, בה ביקשו, בדחיפות, להעמיד לרשותם, במקום מעצרים החדש, את אותם התנאים שהועמדו לרשותם במתקן משך שנים. לחלופין ביקשו להתזרם אל המתקן!!! (עתירת אסירים (ת"א) 2578/02).

אם אמנם היו תנאי השהייה במתקן כה קשים, כנטען בעתירה, עד אשר גורמים הם ל"חסך חושיי" ולשאר מרעין בישין, כנטען, קשה להלום כי אנשים שהיו עצורים במתקן משך שנים, יגישו לבית משפט עתירה (!) בה יבקשו לחזור למתקן "איוס" זה.

בהזכרת ענין זה נסתפק, ולא נאריך, שכן כאמור, בית המשפט הנכבד לא הוציא צו על תנאי לענין שיטות החקירה ותנאי המעצר במתקן.

16. אלו הן אפוא העובדות הרלוונטיות לנושא. משהגענו עד הלום, נעבור עתה להתייחס לטענות המשפטיות המועלות בעתירה, שעליהן מסתמכת העותרת בטענתה כי קיימת כביכול חובה לגלות את מיקומו הפיסי של המתקן.

התייחסות לטענות המשפטיות המועלות בעתירה

17. הטענה הראשונה של העותרת הינה, כי אין כל טעם ממשי שלא לגלות את מיקומו של המתקן. וכי הטעם היחיד לכך עניינו ברצון לגרום לעצירים תחושת "אבדן מקום". לפי הטענה, הטעם היחיד כביכול שלא לגלות את מיקום המתקן, עניינו ברצון להשתמש בסודיות זו כאמצעי חקירה שהינו אמצעי בלתי לגיטימי.

בטענה זו אין כל ממש שכן הטעם לאי פרסום מיקום המתקן הינו טעם בטחוני מובהק, ואין שום כוונה "חקירתית" בנדון. כאמור במבוא לתשובה זו, קיימים נימוקים ממשיים ולגיטימיים שבגינם שומרת המדינה בסוד על מיקומו הפיסי של המתקן. אלא שנימוקים אלה הינם – בעיקרם – חסויים מטעמי בטחון המדינה, ועל כן יוצגו נימוקים אלה בהרחבה במעמד צד אחד, אם תסכים לכך העותרת.

18. עוד נטען בעתירה, בהקשר זה, כאילו הליכי ההעברה למתקן נועדו ליצור בעצורים את הרושם שהם תוצים הגבול "לעולם אחר, עלום ושכוח אל", שמיקומו הפיסי סודי, ולהעצים את תחושת חוסר האונים של העצירים.

גם בטענות אלה אין ממש.

העברת העצורים אל המתקן וממנו מבוצעת ככלל באמצעות המשטרה הצבאית הראשית, בהתאם לנהלי הובלת הכלואים של המשטרה הצבאית לכל מתקני הכליאה הצבאיים, בשינוי אחד הנוגע לצעדים הננקטים על מנת לשמור על סודיות מיקומו של המתקן. במסגרת זו נקבע, כי העצורים יובלו למתקן וממנו כשעיניהם מכוסות בכיסוי עיניים כהה (ולא כששק לראשם, כנטען בעתירה). גם כאשר שהו עצורים שנחקרו על ידי השב"כ במתקן, הם הובלו אליו, ככלל, על ידי אנשי שב"כ, לפי אותו נוהל.

עם הגעת העצור למתקן, מורד העצור מכלי הרכב ונערך עליו חיפוש חיזוני, כמקובל, לצורך איתור אמלית וחפצים אסורים אחרים. אזי, מולך העצור על ידי סוהר בכיוונים שונים ובמסלולים סיבוביים, על מנת למנוע ממנו את האפשרות ללמוד את מבנה המתקן. לאחר מכן, נקלט העצור במתקן כמקובל.

מהאמור לעיל עולה, כי ההעברה למתקן מתנהלת באופן רגיל לגמרי, למעט עובדת הגעת העציר למתקן כשעיניו מכוסות, שמטרתה לגיטימית – מניעת חשיפת מיקום המתקן ומבנהו.

19. הטענה השנייה של העותרת הינה כי בכל מקרה, חייבת המדינה – מכוח הוראות החוק – לחשוף את מיקומו הפיסי של כל עצור ועצור, ולתת על כך הודעה למשפחתו.

לטעמנו, זו הטענה העיקרית המועלית בעתירה, ועל כן נתייחס אליה בהרחבה.

לדעת המשיבים, אין שום הוראת חוק המחייבת את חשיפת מיקומו הפיסי של כל מתקן מעצר.

אכן, הדין מחייב ליידע את משפחתו של עצור ואת עורך דינו על עצם מעצרו ועל מקום הימצאו במגמה לאפשר למשפחה ולעורך הדין ליצור עמו קשר (כל עוד לא נאסרה מכוח הדין יצירת קשר שכזה). אולם בכך אין כדי לאסור על החזקתו של אדם במתקן מעצר שמיקומו הפיסי נשמר בסוד מטעמים לגיטימיים.

כדי להבהיר טענה זו, נפנה לסקירת הוראות החוק אליהן מפנה העותרת כמקורות חוקיים המחייבים לדעתה מתן הודעה על מקומו הפיסי של העצור.

20. ההוראה המרכזית בנדון קבועה בסעי' 33 (א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) תשנ"ו – 1996 (להלן: חוק המעצרים), הקובע כי משהוחלט על מעצרו של אדם:

**"תימסר ללא דיחוי הודעה על מעצרו ועל מקום הימצאו
לאדם קרוב לו שהוא נקב בשמו... זולת אם ביקש העצור
שלא למסור הודעה כאמור".**

סעי' 33 (ב) קובע כי לבקשת העצור תמסר הודעה כזו גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו.

הוראות אלה חלות גם על מעצר לפי חוק השיפוט הצבאי (להלן: החש"צ) – ראו סעי' 227 לחש"צ.

כמו כן חלות הוראות אלה, לפי הונוטען, גם על מעצר מנהלי לפי חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים) תשל"ט – 1979 (להלן: חוק המעצרים המנהליים) וגם על מעצר לפי חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, תשס"ב – 2002 (להלן: חוק הלב"ח), וזאת מכוח הוראת סעי' 1 (ג) לחוק המעצרים.

הוראה מקבילה להוראת סעי' 3 (א) לחוק המעצרים קבועה בסעיף 78א(ב) לצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 53) (אזור יהודה והשומרון) (מס' 1220), התשמ"ח – 1988 (להלן: 'הצו'), הקובע:

**"נעצר אדם, תימסר ללא שיהוי ידיעה על מעצרו ומקום
הימצאו לאדם הקרוב אליו, זולת אם ביקש העצור שלא
להודיע כאמור".**

21. השאלה הרלוונטית לענייננו נוגעת לפירוש המונח "הודעה על מעצרו ועל מקום הימצאו", של עצור, הקבוע בחוק. העותרת סבורה, כי במסגרת ההודעה יש חובה למסור את מיקומו הפיסי של מתקן המעצר. המשיבים מצידם סבורים, כי פירוש זה אינו מחוייב מלשון הוראות החוק הנ"ל (שיכוננו בהמשך "הוראות היידוע"), ודי בציון שמו של המתקן בו מצוי העצור, תוך מתן כתובת שאליה ניתן להפנות בקשות בכל הנוגע לעצור הכלוא במתקן זה.

22. לצורך קביעת פירוש הנכון של הוראות היידוע, יש כמובן לבחון מהי התכלית שבגינה נקבעה חובת מסירת ההודעה, שאזי ניתן יהיה לפרש החוק בפרשנות תכליתית. לכך נפנה עתה.

23. בפסיקה נקבע, כי תכליתה הברורה של חובת היידוע הנ"ל, הינה להביא לידיעת קרוביו של העצור מה עלה בגורלו של קרובם, על מנת שעצורים לא ייעלמו, וכו' לספק לקרובי העצור מידע שיאפשר להם להושיט לעצור את העזרה הדרושה לו לשם הגנה על זכויותיו.

חובת יידוע זו נדונה בבג"צ 670/89 מוסא יונס מוחמד עודא נגד מפקד כוחות צה"ל, פד"י מג (4), 515, 517, ושם נאמר בעניין זה כדלקמן:

"חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו ומקום מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו את העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. זכות זו, זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו" (ההדגשה שלי – ש.ג.).

בפסק דין נוסף של כבי' הרשם אוקון, שניתן לאחרונה, הדין אף הוא בחובת היידוע, הודגשו מטרות דומות שבגינן הוטלה חובת מסירת ההודעה, ובראשן המטרה כי לא יהיה מצב שבו יעלם אדם "בלא הסבר".

ראו: בג"צ 9332/02 ג'ראר ואח' נ. מפקד כוחות צה"ל (לא פורסם).

24. משעה שנמסרת הודעה על מעצרו של אדם לקרובו, ובמסגרתה נמסר לו שמו של מתקן המעצר בו הוא מוחזק, וניתנת לו כתובת ברורה להעברת מכתבים ולפניות שונות, לרבות פניות בעניין בקשת ביקורים ובעניין מפגש עם עורך דין, מוגשמת תכלית חובת ההודעה על המעצר ומתמלאת החובה הקבועה בסעי' 33 לחוק המעצרים ובסעיף 78(א) (ב) לצו בדבר הוראות בטחון.

מרגע מסירת המידע הנ"ל, המשפחה יודעת כי קרובה נעצר, יודעת היא כיצד ניתן ליצור עמו קשר, ויודעת היא למי להפנות בקשות בעניינו. בכך מוגשמות כל התכליות העומדות ביסוד חובת היידוע. בכך מובטח כי אנשים לא "ייעלמו", כנהוג במשטרים אפלים מסוימים.

בניגוד לנטען על ידי העותרים, בנסיבות אלו לא נגרמת כל פגיעה לעצור ולקרוביו, מאי מסירת מיקומו הפיסי של מתקן המעצר לידיהם, שכן לא נמנעת מהם אף זכות, לה היו זכאים, לו היה העצור מוחזק בבית סוהר צבאי אחר או בכל מתקן כליאה אחר.

25. כל עוד ניתן לבני משפחתו של העצור מידע אודות מעצרו של קרובם, נמסר להם באיזה מתקן הוא מוחזק וניתנת להם כתובת ברורה לפניות בעניינים שונים, לרבות בנושא ביקורים ומפגש עם עורך דין, אין כל משמעות למסירת מיקומו הפיזי של המתקן.

26. נמצא, כי זכויותיהם של העצורים המוחזקים במתקן 1391 וזכויות משפחותיהם אינן נגרעות במאום, גם אם מיקומו הפיזי של המתקן אינו ידוע ואינו נמסר להם.

קביעה זו חלה במלואה גם בכל הנוגע לזכות המפגש עם עורכי דין ולקבלת ביקורים של הצלב האדום (במקרים שאין מגיעה לכך), שכן כפי שהוסבר לעיל, לצורך כל ביקור שהותר מועברים העצורים בהקדם האפשרי אל מחוץ למתקן, למקום בו מקוים המפגש.

בהקשר זה נדגיש, כי כפי שהוסבר בפרק העובדתי, מרכז השליטה הצה"לי (המשל"ט), המרכז את המידע על מיקומו של כל עצור ועצור, מונחה להבהיר לכל מי שפונה למשל"ט בבקשה לברר את מיקומו של עצור הכלוא במתקן 1391, כי הוא עצור במתקן זה, והמשל"ט מחוייב למסור לכל פונה כתובת כרוה להפניית בקשות, פניות ומכתבים בקשר לאותו עצור.

מבחינת המשפחה ועורך הדין, אין כל הבדל אם ידוע להם מיקומו הפיסי של המתקן אם לאו, שכן גם במקרה שבו עצור אדם במתקן חקירה שמיקומו הפיסי ידוע למשפחה, אין בני המשפחה ועורך הדין יכולים לפגוש העצור ללא אישור ותיאום וכך הוא המצב גם בענין דנן. כל ההבדל הינו בכך, שבמקרה רגיל, יודעים הם היכן יושב העצור שאליו מתייחסת בקשתם, בעוד שלגבי אדם העצור במתקן 1391, אין הם יודעים זאת. כמו כן, יתכן כי יחלוף מעט יותר זמן עד לקיום הביקור, אף שנעשה כל מאמץ לקיים הביקור בהקדם האפשרי ואף שגם ביקורים במתקני מעצר אחרים אינם מתבצעים בהכרח "מעכשיו לעכשיו". לפיכך נטען, כי אין בנושא זה שום פגיעה בזכות כלשהי של העצורים.

27. לכך יש להוסיף, כי בגדר הפרשנות התכליתית של הסעיף, יש לקחת בחשבון גם את העובדה שישנם אינטרסים לגיטימיים וממשיים ביותר, המחייבים לשמור בסוד על מיקומו של המתקן. פרשנות שתתעלם מאינטרסים אלה, אין לה מקום.

28. בנסיבות אלה סבורים המשיבים, כי פרשנות תכליתית מחייבת לפרש את חובת היידוע הקבועה בחוק, כחובה למסור על מעצרו של אדם, תוך הבהרה כי מיקום המעצר הוא במתקן פלוני, שיינקב או בשמו או בכינויו, ואין כל חובה למסור דווקא את מיקומו הפיסי של המתקן.

29. לסיכום תשובתנו לטענה שניה זו של העותרת, שלמיטב הבנתנו היא הטענה המשפטית המרכזית העומדת בלב העתירה, נבקש להדגיש, כי את תכליתן של הוראות היידוע ניתן להגשים, כפי שהראינו, גם ללא חשיפת מיקומו הפיזי של המתקן. לעומת זאת, התכלית שלשמה נשמר מיקומו הפיזי של המתקן באופן חסוי, תסוכל כליל אם תחוייב המדינה בחשיפת מיקומו, שכן קיים חשש ממשי שחשיפת מיקומו הפיסי של המתקן תגרום נזק חמור לבטחון המדינה. לפיכך נבקש כי הוראות היידוע תפורשנה באופן תכליתי, בדרך הפרשנית האמורה.

30. הטענה השלישית של העותרת הינה כי אי פרסום מיקומו של מתקן המעצר, פוגע בזכויות מהותיות של העצורים, וזאת בניגוד לנטען על ידי המשיבים. לפיכך נטען בעתירה, כי גם אם אין חובה שבדין לפרסם את מקום המעצר, חלה חובה לפרסמו עקב הפגיעה הנגרמת מכך לזכויות העצורים.
- להלן ננתח טענה זו, תוך סקירת הזכויות המוזכרות על ידי העותרת אחת לאחת, ונראה כי אין בטענה זו כל ממש, שכן שום זכות מהותית של העצורים במתקן לא נפגעת עקב אי חשיפת מיקומו.
- לא בכדי, לא הפנתה העתירה, בחלק המפרט את הזכויות הנפגעות כביכול, לשום טענה שהועלתה בתצהירים התומכים בעתירה, כבסיס לתמיכת טענה זו.
31. תחילה נטען בעתירה בהקשר זה, כאילו אי ידיעתו של עצור היכן בדיוק הוא נמצא, עלולה לגרום למצב של "דיסאוריינטציה" אצל העצור ולמצב של חרדה מפני "העלמה ושיכחה", שיש בו סכנה של פגיעה נפשית.
32. עם כל הכבוד, המדובר בטענה בעלמא. מרגע שבמסגרת הודעה הנמסרת למשפחתו של עצור מודע להם כי קרובם נעצר וניתנת להם כתובת לפניות בעניינו, אין כל סיבה שלעצור תהיה תחושה חרדה כי הוא נעלם או נשכח. המידע החשוב שיש למוסרו, נוגע לעצם המעצר ולדרך לתקשר עם רשויות הכליאה, ולא למיקומו הפיסי של העצור.
33. יתירה מזו, אף אם היה בטענה זו ממש, הרי שמדובר בפגיעה שולית הנגרמת לעצור, ויש לאזן שיקול זה אל מול שיקולי הבטחון שהזכרו לעיל. לטעמנו, תוצאת האיזון צריכה להוביל למסקנה כי החשש מפני פגיעה בבטחון המדינה גובר בנסיבות הנוכחיות.
34. עוד נטען בעתירה, כי זכותם של עצורים לקבל ביקורים של בני משפחה וידידים במקום מעצרם, הינה זכות יסוד, שאי חשיפת מיקומו של מתקן המעצר פוגעת באפשרות לממש.
- בהקשר זה מפנה העותרת לתקנה 12 (ג) לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תנאי החזקה במעצר) תשנ"ז – 1997 (להלן: תקנות המעצרים), הקובעת כי:
- "לא יוחזק עצור הזכאי לקבל מבקרים במקום מעצר שלא ניתן לאפשר בו ביקור מבקרים, במשך למעלה מ-7 ימים מיום שקמה לו הזכות לכך..."**
35. דא עקא, שהעותרת מתעלמת מתקנה 12 (ב) לאותן תקנות, הקובעת כי:
- "עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום לא יהיה זכאי לקבל מבקרים במקום המעצר, אלא אם כן הממונה על החקירה אישר כי לא יהיה בכך כדי לפגוע בחקירה."**

כן מתעלמת העותרת מתקנה 12 (ד) הקובעת כי:

”מפקד מקום מעצר רשאי לאסור כניסת אדם למקום מעצר לצורך ביקור... אם יש לו יסד סביר לחשש שביקורו של אותו אדם במקום המעצר יגרום לפגיעה בנשוא המדינה...”

מאחר שכפי שהוסבר, מטרת המתקן הינה ככלל החזקת עצורים המצויים בחקירת, בנסיבות שככלל, לא מאפשרות ביקור של בני משפחתם אצלם, לא מתעוררת למעשה כלל הבעיה העוסקת בנושא ביקור בני משפחות אצל העצורים במתקן.

מכל מקום, אם יוברר כי עציר זה או אחר רשאי לקבל ביקורים של בני משפחה, לא תהיה כל מניעה לקיים ביקור זה מחוץ לכותלי המתקן, במקום שיתואם מראש, כפי שנעשה לגבי ביקורי עורכי דין.

36. טענה נוספת המועלית בעתירה באותו הקשר היא הטענה כי אי חשיפת מקום המעצר פוגעת בזכות העצורים להפגש עם עורכי דין, שהינה זכות יסוד.

לכך נשיב, כי על היותה של זכות זו "זכות יסוד", איש אינו חולק כמובן, אלא שזכותם של עצורים במתקן לקבל ביקורי עורכי דין נשמרת בקפידה ואיש אינו פוגע בה. לפיכך, בכל עת בה אין מניעה ספציפית מכוח החוק לקיים ביקור שכזה, מתאפשר הביקור, מחוץ לכותלי המתקן, במקום המתואם מראש, וזאת בהקדם האפשרי לאחר הגשת הבקשה לקיום הביקור.

לשם המחשה נציין, כי עובייד ודיראני, שהוחזקו זמן רב במתקן זה, נפגשו פעמים רבות עם עורך דינם, מחוץ לכותלי המתקן, ולא נוצרה כל בעיה בנדון.

בדומה, אחד המצהירים בעתירה, מר א. נפגש עם עו"ד אבו אחמד ממשרדה של עוה"ד צמל ביום 10.7.03, בתיאום מהיר מאד, שבוצע מיד לאחר הגשת הבקשה לקיום המפגש.

לפיכך, אף בנושא זה לא הוכחה שום פגיעה בזכויות העצורים.

37. אשר לזכות לקיום דיון פומבי, הרי שככלל, רק במקרים נדירים התקיימו דיוני הארכת מעצר במתקן, וזאת כאשר דובר בעצורים שלא היו מיוצגים. מכל מקום, אין כל מניעה שדיון שכזה, כל עוד מתקיים הוא בדלתיים פתוחות, יקויים מחוץ לכותלי המתקן.

38. אשר לזכויות להפגש עם כוהני דת, עם קונסולים (לנתיני מדינות זרות). עם נציגי הצלב האדום ועם ארגוני סיוע (לעצירים הזכאים לקבל ביקורים שכאלה). הרי ששוב, אין כל מניעה לאפשר ביקורים שכאלה – עת מותר קיומם מכוח הדין - מחוץ לכותלי המתקן. ואכן,

כך נהגו המשיבים גם בעבר, באותם מקרים שבהם נפגשו נציגי הצלב האדום עם עצורים שנחקרו במתקן על ידי השב"כ ועם עצורים אחרים שנחקרו במתקן. ביקורים אלה קויימו, כאמור, לאחר תיאום מראש, מחוץ לכותלי המתקן.

39. אשר לזכות של נציגי הצלב האדום לבקר במקומות בהם מוחזקים מוגנים ושבויי מלחמה, הרי שזכות זו אינה חלה במקרה שבו טעמי בטחון מונעים זאת. מכיוון שכאמור, מיקומו של המתקן דגן הינו חסוי מטעמי בטחון, לא ניתן לאפשר לנציגי הצלב האדום לבקר עצורים אלה בתוך המתקן דווקא, אולם כאמור, מתאפשרת פגישתם עם העצורים מחוץ לכותלי המתקן, שאזי יכול הצלב האדום לעמוד על מצב העצורים.

40. **לסיכום, מכל הפירוט דלעיל עולה, כי שום זכות מהותית של העצורים אינה נפגעת עקב חסיון מיקומו הפיסי של המתקן. לפיכך גם טענה שלישית זו שהעלטה העותרת, דינה להדחות.**

41. העותרת מוסיפה וטוענת, **כטענה רביעית**, כי מיקומו הפיזי של מתקן המעצר אינו יכול להישאר חסוי, גם מכיוון שעקב חסיון זה נמנעת האפשרות לערוך בו ביקורות.

גם טענה זו אינה נכונה ולהלן נפרט.

כידוע, האחריות לקיום תנאים הולמים בבתי המעצר מוטלת על הגורם המוסמך להכריז על מקום כליאה כעל בית סוהר או בית מעצר.

ככל שמדובר בבתי סוהר צבאיים, שהמתקן דגן נמנה עמם, הגורם המוסמך לכך הינו שר הבטחון ומחובתו של שר הבטחון לדאוג לכך שהתנאים בבתי המעצר יהלמו את דרישות הדין.

ואכן, על מנת להבטיח כי בתי הסוהר המוכרזים הולמים את דרישות הדין, מתקיימות בהם ביקורות שוטפות, על פי נוהל פנימי של הפרקליטות הצבאית. ביקורות אלה נערכות על ידי גורמים משפטיים מן הפרקליטות הצבאית.

ביקורות מסוג זה נערכות, כמובן, גם במתקן 1391. בעת שמוחזקים בו עצורים.

בנוסף, כפי שצויין בפרק העובדתי, ביקרו במתקן גם גורמים שאינם נמנים עם גורמי הבטחון, ולרבות שרי משפטים, היועץ המשפטי לממשלה, פרקליטת המדינה ועוד.

יתירה מזו, כל עצור, זכאי, כמובן, להעלות טענות בכל הנוגע לתנאי מעצרו ואף להביא את הדבר לביקורת שיפוטית, ובמידת הצורך, לא תהיה כמובן כל מניעה לפתוח את המתקן בפני שופטי ישראל לצורך עריכת ביקורת על תנאי הכליאה.

כמו כן, אין גם כל מניעה לקיומה של ביקורת פרלמנטרית על המתקן, שעל אי קיומה מלינה העותרת במיוחד, ובלבד שביקורת זו לא תעורר חשש ממשי לחשיפת מיקומו של המתקן. כדי להבטיח מחד גיסא את האפשרות לקיומה של ביקורת פרלמנטרית על המתקן, ומאידך גיסא את אי חשיפת מיקומו, הוחלט כי לא תהיה כל מניעה לקיומה של ביקורת פרלמנטרית, ובלבד שביקורת זו תבוצע על ידי חברי כנסת המכהנים כחברי ועדת המשנה לשירותים חשאיים של ועדת החוץ והבטחון, שבפניהם נחשפים ממילא סודותיה הכמוסים של המדינה. דרך זו מאזנת באופן סביר בין שני השיקולים דלעיל.

בענין זה עסקנו בהרחבה בתשובתנו לעתירה שהוגשה בבג"צ 8102/03 ח"כ זהבה גלאון נ. שר הבטחון, שהדיון בו אוחד עם הדיון בעתירה דנן, ועל כן אין צורך שנרחיב מעבר לאמור בנושא זה.

אשר לאפשרות ביקורם במקום של נציגי לשכת עורכי הדין ושל ארגוני זכויות אדם, הרי שאין שום חובה שבחוק לאפשר זאת ואף במתקני חקירה אחרים שונים לא נהוגים ביקורים שכאלה.

לסיכום, גם טענה רביעית זו של העותרת דינה להדחות.

42. טענה חמישית של העותרת עניינה בכך, שקיימות הוראות חוק נוספות, אליהן מפנה העותרת, שהן הוראות הדנות בסמכותו של גוהם מנהלי להכריז על מקום מסוים כעל מקום מעצר, והעותרת מוצאת גם בהן מקור חובה – כביכול – לגילוי מיקומו הפיסי של כל מקום מעצר. אלא שגם טענה זו אינה נכונה.

בענייננו, ההוראה הרלוונטית היא הוראת סעי' 505 לחש"צ, המסמיכה את שר הבטחון לקבוע בצו שהמקום המתואר בצו יהיה בית סוהר צבאי או מחנה מעצר צבאי. צו שכזה יש לפרסם בפקודות הצבא, ואין חובה לפרסמו ברשומות (סעי' 506 לחש"צ). מכוח סמכות זו הכריז השר זה מכבר על כך שהמתקן דנן הינו בית סוהר צבאי. ראו נספח ע/45 לעתירה.

העותרת טוענת, כאילו הוראה זו מחייבת לנקוב בצו את מיקומו הפיסי של בית הסוהר. אלא שלטענה זו אין ביסוס בדיון, ואנו סבורים כי כל השיקולים שפורטו לעיל מאפשרים לשר להכריז על המתקן כבית סוהר, על ידי נקיבת שמו או כינויו בלבד, ואין כל צורך בנקיבת מקום המצאו הפיסי. כך עשה השר במקרה דנן ובכך אין כל פסול.

אשר על כן גם טענה חמישית זו דינה להדחות.

43. אשר לטענות העותרת, המועלות בסיפא לעתירה, כאילו יש בידי המדינה כלים אחרים היכולים להשיג את המטרה שלשמה נשמרת חשאיות מיקום המתקן (סעיפים 81-82 לעתירה), הרי שאין בטענה זו מאום, שכן אין בכלים הנוספים המוצעים על ידי העותרת כדי להגן על הצורך הבטחוני המיוחד העומד ביסוד שמירת מיקומו של המתקן כחשוי. לטענה זו

ניתן יהיה להתייחס בהרחבה בעת העיון בחומר החסוי העומד ביסוד שמירת מיקומו הפיסי של המתקן בסוד.

יתירה מזאת, אנו סבורים כי לו היו המשיבים מאמצים את ההצעה לעשות שימוש בכלים החלופיים המוצעים על ידי העותרת (כגון: עיכוב ידיעה על המעצר, מניעת מפגש עם עו"ד, השהיית הבאת עצור בפני שופט, וכו'), היתה נגרמת עקב כך פגיעה בכבודו וחיותו של העציר, במידה גבוהה בהרבה מהפגיעה הנגרמת לו (אם בכלל) כיום.

להמחשת תשובתנו נתייחס להצעות המרכזיות של העותרת ונשווה אותן לדרך בה נוקטת המשיבה:

האם עדיף שלא להודיע כלל למשפחת העציר את דבר מעצרו, משך זמן מה, כמוצע על ידי העותרת, במקום למסור למשפחה מידע זה ואף את מקום המעצר (אף אם לא את מיקומו הפיזי), כפי שמתאפשר לעשות כיום !!

האם עדיף למנוע מן העצור להפגש עם עורך דינו, כדי להגן על סודיות מקום מעצרו של העצור, כמוצע על ידי העותרת, במקום לאפשר פגישה זו מחוץ למקום המעצר, כנהוג כיום !!

התשובה לשאלות אלה ברורה מאליה ועל כן גם טענה זו דינה להדחות.

44. סוף דבר, בחנו את טענות העותרת אחת לאחת, והוכחנו כי דינן להדחות. לפיכך נטען, כי מכל הטעמים שפורטו לעיל בהרחבה, דין העתירה להדחות.

45. לאימות העובדות הכלולות בהודעה זו, מצורף בזאת תצהירו של האחראי על מתקן 1391.

היום: כ"ח אייר תשס"ד

19 מאי 2004

שי ניצן

המשנה לפרקליטת המדינה

(תפקידים מיוחדים)

תצהיר

אני, הח"מ המכונה "גיוני" (שפרטי המלאים שמורים במחלקת בני"צים בפרקליטות המדינה), לאחר שהוזהרתי שעלי להצהיר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזה בדלקמן:

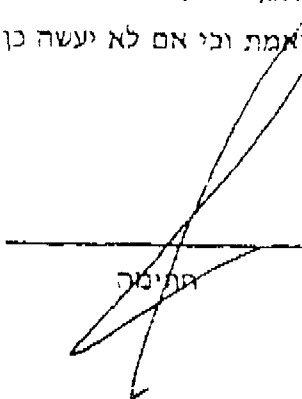
46. אני משמש בתפקיד אחראי על מתקן 1391.
47. תצהירי זה ניתן לתמיכה בכתב התשובה שהגיש חמשיב בבניץ 9733/03.
48. העובדות האמורות בתגיבה, הנוגעות למתקן 1391, חינן אמת למיטב ידיעתי.

 חתימת המצהיר

19/5/04
 תאריך

אישור

אני הח"מ, רוברט נויפלד, עו"ד, מאשר בזאת כי ביום 19.5.04, הופיע בפני המכונה "גיוני", המוכר לי אישית, ולאחר שהוזהרתי כי עליו להצהיר את האמת וכי אם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהיר דלעיל.

 חתימה

רוברט סמואל נויפלד

מ.ר.

עורך דין

חותמת